

şılığı olmak üzere Korsika Bâbiâli'ye yılda 100 kese vergi ödeyecek ve bu verginin ilk yarısı Bonifacio'nun tesliminden altı ay sonra tediye edilecek, geri kalanı ise diğer altı ayın sonunda ödenecektir. Adada yerleşecek idarî ve askerî kadroların ve 1200 kişiden oluşacak askerî kuvvetin giderleri için de ayrıca yılda 100 keselik bir ödemede bulunulacaktır. Türk askerlerinin muhtemel insan kaybı ada ahali-sinden telâfi edilecek, savaş halinde talep edildiğinde Korsika kuvvetlerinden de yararlanılacaktır. Korsika tüccar gemileri Türk limanlarına gelebilecek ve limanlarda bunlar için konsolosluklar açılacaktır. Müslümanlara ait adlî işler kadılar, ada halkı için mahallî mahkemeler ve iki taraflı ilgilendiren davalar için de eşit üyeli karma mahkemeler görevlendirilecektir. Osmanlı tebaası olan herkes adanın istediği tarafına yerleşebilecek, mal ve mülk edinebilecek, tarım ve ticaretle meşgul olabilecektir. Bâbiâli, Korsikalılar'a karşı korumacılığı altında bulunan Dubrovnikliler'e davrandığı gibi davranacaktır. Ceneviz veya Bâbiâli'ye dost olmayan bir milletin elinde bulunan Korsikalı esir Türk tebaası olan birinin eline geçecek olursa bu Bâbiâli'ye teslim edilecek ve Bâbiâli de elinde bulunan Korsikalılar'ı serbest bırakacaktır. Beaujeu ile yapılan ön anlaşmanın yirmi birinci ve son maddesi Garp ocaklarıyla ilgilidir. Buna göre Korsika, Bâbiâli'nin arzusu istikametinde Afrika'daki eyaletlerinden olan Tunus, Trablus ve Cezayir ile de bir ittifaka gidecekti. Beaujeu, ön anlaşmanın tasdikini kolaylaştıracak bir ön şart olarak savaş malzemesiyle ilgili bazı ihtiyaçların karşılanmasını da ayrıca rica yollu dile getirmekteydi. Buna göre Bâbiâli 15.000 tüfek, 15.000 kılıç veya yatağan, yirmi top, yirmi obüs, 30.000 kilo barut, 3000 gülle, 3000 humbara ve çakmaklı tüfeklere kurşun dökme için 15.000 kilo kalay teslim edecek, ayrıca ada ekonomisini canlandırmak için 100 keselik bir yardımda bulunacaktı.

Beaujeu 10 Eylül'de İstanbul'dan ayrılmış, 21 Ekim'de Tunus'a varmış ve 15 Kasım'da Tunus beyi ile, Korsika'yı ve İstanbul'da 4 Haziran'da yapılan bir toplantıda İbrâhim Müteferrika'nın ileri sürdüğü teklife uygun olarak Sardinya'yı da içine alan ve bu iki adayı müştereken Bâbiâli'nin himayesine sokan bir anlaşmayı imzalamıştır. Beaujeu, eylül sonunda bir Hollanda tüccar gemisine binerek Tunus'tan Livorno'ya geldi. Bu defa kendisini Comte de la Vague kimliğiyle ve bir Prusyalı olarak tanıtmaktaydı. Karanti-

naya alınmasına karşı koyduğunda zorla bir sandala bindirilerek nezaret altında iç kaleye getirildi ve burada -rivayete göre Karl III. Emanuel'in talebi üzerine- tek başına bir hücreye konuldu. 5 Temmuz 1746'da hapiste iken öldü.

İstikrarsız bir ortamda Korsika'nın Osmanlı himayesine sokulması girişimlerinin ne derece gerçekçi bir politika olduğu ve başarı şansı sorgulanmaya muhtaçtır. Benedikt, böyle bir müdahale için siyasi durumun uygun olduğunu ve bunda da en fazla Garp ocaklarının yararlanma şansının bulunduğu belirtilerek bu sonuçlanmayan girişimin önemine işaret eder (a.g.e., IV [1979], s. 45).

BİBLİYOGRAFYA :

BA, İbnülemin-Hariciye, nr. 1708; Pîrî Reis, *Kitâb-ı Bahriye* (nşr. Ertuğrul Zekâi Ökte v.dğr.), İstanbul 1988, III, 1111-1121; Mustafa Kesbî, *İbrâni-nâmâ-yı Devlet, Tahlil ve Tenkidli Metin* (haz. Ahmet Öğreten, doktora tezi, 1996), İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 254-256; Hammer, *GOR*, III, 401; VIII, 46; Danişmend, *Kronoloji*, II, 278; H. Benedikt, *Der Pascha-Graf Alexander von Bonneval: 1675-1747*, Graz - Köln 1959, s. 160-169; a.mlf., "Korsika ve Türkler" (trc. Kemal Beydilli), *İlmî Araştırmalar*, IV, İstanbul 1997, s. 28-46; Kemal Beydilli, "Korsika ve Osmanlı Devleti", a.e., IV (1997), s. 17-28.



KEMAL BEYDİLİ

KORU

(bk. HİMÂ).

KORUCU

Yeniçeriler içinde uzun süre hizmet edip sefere katılamayacak kadar yaşlanan, ancak emekli edilmeyip çeşitli hizmetlerde kullanılan kıdemli yeniçerilerle Has Ahur'a bağlı çayırılar bekleyen görevlilere verilen ad (bk. YENİÇERİ).

KORUTÜRK, Fahri Sabit (1903-1987)

Türkiye Cumhuriyeti'nin
altıncı cumhurbaşkanı.

İstanbul'da doğdu. Babası Azabağası-zâdeler'den Osman Sâbit Bey, annesi Emine Nesrin Hanım'dır. İlk öğrenimini Tefeyyüz Numûne ve Reşâdiye Numûne mekteplerinde tamamladı. Heybeliada Mekteb-i Fünûn-ı Bahriyye-i Şahâne'yi (Deniz Lisesi) ve Deniz Harp Okulu'nu bitirerek (1923) mühendis mülâzım olarak

deniz kuvvetlerine katıldı. 1930'da açılan Deniz Harp Akademisi'nin ilk mezunları arasında yer aldı (1933). Pek çok askerî görevini başarıyla tamamlayan Fahri Sabit Bey'e 18 Mart 1934'te Atatürk tarafından Korutürk soyadı verildi. 11 Kasım 1934'te genelkurmay XI. şubeye, 11 Aralık 1935'te Roma Büyükelçiliği deniz ataşeliğine tayin edildi. Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nde Türk heyetinde deniz müşaviri olarak bulundu. 25 Aralık 1936'da görevi Berlin Büyükelçiliği deniz ataşeliğine nakledildi. 3 Kasım 1938'de bu görevinden ayrılarak Denizaltı Gemileri Komutanlığı kurmay başkanlığına getirildi. 29 Ocak 1942'de ikinci defa Berlin Büyükelçiliği deniz ataşesi oldu. Stockholm deniz ataşeliğini de ek görev olarak yürüttü.

26 Şubat 1944'te evlenen Korutürk 1950'de tuğamiralliğe, 1953'te tümamiralliğe, 1956'da koramiralliğe ve 1959'da oramiralliğe terfi ederek 16 Ekim 1959'da Deniz Kuvvetleri komutanlığına tayin edildi. Bu görevini yürütürken meydana gelen 27 Mayıs 1960 ihtilâli sırasında ihtilâl hükûmeti tarafından Dışişleri Bakanlığı'na getirildiyse de daha sonra bundan vazgeçilerek 27 Haziran 1960'ta Moskova Büyükelçiliği'ne gönderildi. 27 Ağustos 1960'ta askerlikten emekli edilerek kadrosu Dışişleri Bakanlığı'na nakledildi. 5 Eylül 1964'e kadar dört yıldan fazla Moskova Büyükelçiliği'nde kaldı. 1 Ağustos 1965'te meslekten büyükelçi olmadığını ileri sürerek Dışişleri Bakanlığı'ndan istifa etti ve emekli oldu.

Korutürk, 7 Haziran 1968'de Cumhurbaşkanlığı Cevdet Sunay tarafından Cumhuriyet Senatosu kontenjan senatörlüğüne getirildi. Cevdet Sunay'ın süresinin dolmasından sonra cumhurbaşkanlığına aday olan Tekin Arıburun ile Faruk Gürler'in mecliste gerekli oyu alamamaları üzerine Adalet Partisi, Cumhuriyet Halk



Fahri Sabit
Korutürk

Partisi ve Cumhuriyetçi Güven Partisi grupları aralarında anlaşarak Korutürk'ü aday gösterdiler. 6 Nisan 1973'te Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yaptığı toplantıda Korutürk Türkiye'nin altıncı cumhurbaşkanı seçildi.

Türkiye'nin ilk denizci cumhurbaşkanı olan Korutürk siyasî hayatın çalkantılı olduğu bir dönemde görev yaptı. 1973 Ekim ayında yapılan seçimlerde hiçbir parti mecliste çoğunluğu sağlayamadı. Sonunda Cumhuriyet Halk Partisi - Millî Selâmet Partisi iş birliğiyle meselenin çözümlenmesinde önemli çabaları oldu. 1977 seçimlerinde de hiçbir parti tek başına iktidara gelemedi. Aynı yıl kurulan Bülent Ecevit hükümeti Milliyetçi Cephe (MC) partilerince tepkiyle karşılandı ve "Çankaya hükümeti" diye nitelendirildi. Korutürk, cumhurbaşkanı yetkilerini artıracak anayasa değişikliği yapılmasını temenni olarak istediği halde bir netice alamadı. Anarşi ve terörün aşırı boyutlara ulaştığı bir dönemde Ocak 1980'da ülke bütünlüğünün korunmasını isteyen silahlı kuvvetlerin uyarı mektubuna muhatap oldu. 6 Nisan 1980'de görev süresinin dolmasından sonra cumhurbaşkanlığından ayrıldı. 12 Eylül harekâtına kadar Cumhuriyet Senatosu tabii üyeliğinde bulundu. 12 Ekim 1987'de ölen Korutürk, Ankara Devlet Mezarlığı'na gömüldü. Fahri Korutürk Almanca, İngilizce ve İtalyanca biliyordu. *İşkâferak Deniz Muharebesi Hakkında Bir Konferans, Söylev ve Demeçler* adlı bir eseri vardır (I-III, Ankara 1975).

BİBLİYOGRAFYA :

Günümüz Türkiye'si'nde Kim Kimdir, İstanbul 1987, s. 403-404; "Korutürk, Fahri", TA, XXII, 234-240; ML, ek cilt I, 513; ek cilt II, 545-546; Türkiye Ansiklopedisi: 1923-1973, İstanbul 1974, III, 952; Yeni Türk Ansiklopedisi, İstanbul 1985, V, 1937-1939; Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi, İstanbul, ts. (Anadolu Yayıncılık), VI, 3311; Büyük Larousse, İstanbul 1986, XI, 7006; ABr, XIII, 542.



ATILLA ÇETİN

KORYÜREK, Enis Behiç

(1893-1949)

Beş Hececiler'den, şair.

27 Mart 1893'te İstanbul'da doğdu. Babası doktor yarbay İsmail Behiç Bey, annesi Fâika Hanım'dır. Çocukluğu Make-donya'da geçti. İlk öğrenimini özel öğretmenlerden ve babasından aldığı derslerle evde yaptı. Lise öğreniminin büyük bir

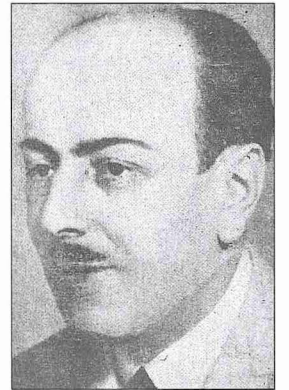
bölümünü Selânik ve Üsküp idâdîlerinde gördükten sonra İstanbul İdâdisi'nde tamamladı (1910). Mülkiye Mektebi'ni bitirdi (1913). Hariciye Nezâreti Umûr-ı Ticârîye Şubesi kâtipliğine tayin edildi (1914). Bir süre Bükreş Konsolosluğu'nda (1915), ardından Budapeşte Başkonsolosluğu'nda (1916) görev yaptı. Aynı yerde çalışan şair Müftüoğlu Ahmed Hikmet ile tanıştı ve ondan etkilendi. Budapeşte'de iken Türk-Macar dostluğunun pekişmesinde, Gülbaba Türbesi'nin yeniden ziyaretgâh ve müze haline getirilmesinde büyük hizmetleri oldu. Kasım 1919'da yurda döndü. Millî Mücadele yıllarında Müdâfaa-i Milliye Teşkilâtı'na katıldı (1921). Edirne Vilâyeti Umûr-ı Hukûkye müdürlüğüne getirildi (Kasım 1922). 1925'te Ankara'da Ticaret Vekâleti baştercümanlığı, 15 Şubat 1926'da Ticaret Mukaveleleri Dairesi başkan yardımcılığı, 1930-1936 yılları arasında Başbakanlık Yüksek İktisat Meclisi umumi kâtipliği, Ekim 1936'da İktisat Vekâleti İş Dairesi başkanlığı görevlerinde bulundu. Çalışma Bakanlığı müsteşarlığına tayin edildi (1942). Dönemin iktidarı ile olan siyasî görüş ayrılığı yüzünden 1944'te istifa ettirildi ve 1945'te emekliye sevk edildi. Demokrat Parti'den Zonguldak milletvekili adayı oldu (1946), ancak seçilemedi. Ölümüne kadar bir daha kendisine resmî görev verilmediğinden son yıllarını sıkıntı içinde geçirdi. 17 Ekim 1949'da Ankara'da öldü ve Cebeci Asrı Mezarlığı'na defnedildi.

Enis Behiç Koryürek şiire Mekteb-i Mülkiye'de öğrenci iken başlamıştır. Çoğu Şehbal ve Hürriyet-i Fikriyye dergilerinde çıkan, aruz vezniyle yazdığı ilk şiirlerinde aşk ve tabiat gibi ferdi temalara yoğunluk vermiş, sonraki şiirlerine göre daha ağır bir dil kullanmıştır. Bu bakımdan şairliğinin ilk döneminde Abdülhak Hâmid, Tevfik Fikret, Cenab Şahabeddin ve Celâl Sahir'in etkisi görülür. Balkan Savaşı'nın patlak vermesi ve bozgunla sonuçlanması üzerine bu bozgunun sebep olduğu millî matemati dile getiren "Vatan Mersiyesi", "Vatana Mersiye", "Buhran", "Mağlûplar ve Guruplar I-II" gibi şiirleriyle tanınmaya başlar. Bu dönemde mûsiki usullerini aruzla uygulama denemeleri de yaparak yeni aruz kalıpları çıkarmaya çalışmıştır. "Mağlûplar ve Guruplar" başlıklı iki şiiriyle "Sevgilim ve Kılıcım" manzumesi bu denemelerine örnektir. Ziya Gökalp'le tanıştıktan sonra onun da teşvi kiyle hece veznine yönelen Koryürek, I. Dünya Savaşı döneminde yazdığı, yine millî duyguları işleyen şiirlerinin bir kis-

mini *Donanma* dergisinde yayımlamıştır (1915). "Ordunun Duası", "Çanakkale Şehitliğinde", "Şair ve Hilâl", "Kâbus", bu savaşın ve Mütareke yıllarının uyandırdığı millî duygularla yazılmış, vatan ve millet sevgisini, savaş ve kahramanlık temalarını işleyen başlıca şiirleridir. İçerik, dil ve biçim bakımından Ziya Gökalp'in etkisinde kalan ve Beş Hececiler'e katılan şair milliyetçi, zaman zaman Turancı duyguları ve düşünceleri dile getiren "Turan Kızları", "Millî Neşîde" gibi manzumeler kaleme almış, hece vezninde yenilikler yapmaya çalışmış, hecenin bazı duraklarını değiştirmiştir. Bir şiirinde değişik hece vezinlerini kullanarak Servet-i Fünûn ve Fecr-i Âtî şairlerinin serbest müstezafta yaptıklarını hece vezniyle uygulamıştır. "Millî Neşîde", "Sadaka", "Süvariler" ve "Gemiciler" bu tarz şiirlerindendir.

Bükreş ve Budapeşte'de görev yaptığı yıllarda gönül maceralarını mizahî bir dille anlatan aşk şiirleri yazan Enis Behiç, yurda döndükten sonra 1927'de ilk şiir kitabı *Miras*'ı bastırır. Kitabın "Sevgili Yurdum İçin" ve "Akdeniz Rüzgârları" başlıklı bölümlerinde millî duyguları işleyen şiirlere karşılık "Fanteziler", "Gönül-den Birkaç Yaprak" ve "Birkaç Hikâye" başlıklı bölümlerde daha çok aşk ve çapkınlık konularının ele alındığı manzum hikâyeler vardır. "Maymunlar" bölümü ise insanın ikiyüzlülüğünü masal tarzında dile getiren altı şiirden oluşur. *Miras*'ta Koryürek'in aruzla yazdığı şiirlerden bir kısmını, heceye yönelişini ve bu vezindeki yenilik arayışlarını görmek mümkündür.

1927'den sonra aralıklarla şiir yazmayı sürdüren Enis Behiç bazı şiirlerini *Hayat* (1929) ve *Varlık* (1933) dergilerinde yayımlar. Son yıllarında aruzla yazdığı şiirlerini *İsfahan'dan -Hicaz'dan Nağmeler*, *Miras'tan* sonraki şiirlerini de *Güneşin Ölümü* adlı kitaplarda toplamayı



Enis Behiç
Koryürek